

Justitiekanslern

Yttrande med anledning av bedriven förundersökning

Justitiekanslern beslutade 2008-06-27 att inleda förundersökning beträffande misstänkt brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap 3 § brottsbalken samt uppdrog åt mig att se till att förundersökningen verkställdes.

Under förundersökningen har förhör hållits med ett antal personer för att bland annat ta reda på omständigheterna kring informationsförlusten. Vilken eller vilka personer som överlämnat det aktuella dokumentet, som funnits på FRA:s interna webb, har inte kunnat visas.

Utredningen har samtidigt varit inriktad på att undersöka, med beaktande av samtliga omständigheter, om det aktuella dokumentet innehöll hemliga uppgifter och i sådant fall till vilken sekretessnivå de skulle hänföras. Av intresse i det sammanhanget har också varit om uppgifternas art och omständigheterna i övrigt skulle kunna leda till att brottsmisstanken ändrades till grov obehörig befattning med hemlig uppgift samt om detta innebar att ytterligare personer kunde misstänkas för brott.

För att så uttömmande som möjligt kunna bedöma frågan om den överlämnade informationen innehållit uppgifter vars röjande kan antas skada landets försvar eller på annat sätt vålla fara för rikets säkerhet har menbedömningar inhämtats från två olika myndigheter, FRA och Försvarsmakten, som båda är sakkunniga på området och som utifrån sina olika ansvarsområden kan förväntas ha delvis olika utgångspunkter för en bedömning.

Menbedömningarna redovisar olika uppfattningar om graden av men för rikets säkerhet. FRA anser att ett röjande skulle kunna innebära ett betydande men för rikets säkerhet medan Försvarsmakten, med vissa reservationer, stannar vid nivån ringa men. Reservationerna hänför sig till att Försvarsmakten inte har insyn i vissa delar av FRA:s verksamhet och att konsekvenserna av ett röjande av den aktuella informationen därför inte kan med säkerhet fullt ut bedömas.

Det föreligger alltså viss osäkerhet om det ifrågasatta dokumentets sekretessnivå. En sådan osäkerhet skall naturligtvis gynna den eller de personer som kan misstänkas för brott. Försvarsmaktens bedömning om ringa men skall

därför läggas till grund för den fortsatta prövningen. Frågan blir då om hur nivån ringa men förhåller sig till bestämmelsen om försvarssekretess.

För att obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov obehörig befattning (19 kap 7 § respektive 8 § brottsbalken) ska anses föreligga krävs att ett röjande av de hemliga uppgifterna kan medföra *"men för rikets försvar... eller eljest för rikets säkerhet"*. För att försvarssekretess (2 kap 2 § sekretesslagen) ska anses gälla krävs att ett röjande *"skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet"*. Eftersom citaten måste uppfattas som innehållsmässigt närmast identiska kan lagstiftaren rimligen inte ha avsett att det ska vara någon saklig skillnad mellan uttrycken. För den tolkningen talar också att det i lagkommentaren till sistnämnda bestämmelse sägs att ett röjande av hemliga uppgifter på försvarssekretessens område kan innefatta brott mot 19 kap brottsbalken, till exempel obehörig befattning med hemlig uppgift.

Av förarbetena till bland annat bestämmelsen om obehörig befattning med hemlig uppgift framgår att kravet på men för rikets säkerhet innefattar en begränsning till *"verkligt betydelsefulla ting"*.

I kommentaren till 2 kap 2 § sekretesslagen framhålls att sekretess bara ska gälla *"då det verkligen är påkallat"*. Uttrycket korresponderar tämligen väl med *"verkligt betydelsefulla ting"*.

Det bör påpekas att 10 § säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) ger stöd för att försvarssekretess kan föreligga även om ett röjande kan antas medföra endast ringa men. De myndigheter som har att tillämpa förordningen torde allmänt betrakta uppgifter om försvaret eller totalförsvaret och vars röjande skulle innebära ett ringa men som hemliga jämlikt 2 kap 2 § sekretesslagen. Av Riktlinjer för sekretessbedömningen inom försvarsmakten (RISK 1990) framgår också att men inom nivån hemlig kan anges som ringa upp till icke obetydligt.

En samlad bedömning ger dock enligt min uppfattning vid handen att ett röjande vilket uttrycks som ringa men för totalförsvaret eller för rikets säkerhet inte kan styrkas uppnå det krav på skada för landets försvar eller fara för rikets säkerhet som krävs för att sekretess enligt 2 kap 2 § sekretesslagen ska gälla.

Det kan därför inte bevisas att uppgifterna i dokumentet är av sådan art att en plikt att hemlighålla föreligger. Följaktligen kan varken brott mot tystnadsplikt, eller obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift styrkas. Förundersökningen bör därför läggas ner.

Jag anser att båda menbedömningarna skall vara sekretessbelagda enligt 2 kap 2 § sekretesslagen eftersom de innehåller försvarshemliga uppgifter. På grund av att osäkerhet kan anses råda beträffande uppgifternas sekretessnivå samt då

dokumentet beskriver två olika, i dessa sammanhang mycket centrala, myndigheters olika uppfattning i en viktig fråga kan dessutom ett offentliggörande medföra men för rikets säkerhet genom att avslöja var gränserna går för sekretess på området. Därmed skall även de uppgifter som menbedömts vara sekretessbelagda. De förhör som hållits innehåller också uppgifter som omfattas av sekretess enligt nämnda lagrum.

Tomas Lindstrand